

EUIPO AND WIPO EXPERIENCES IN THE METHODOLOGY OF THE OPERATION OF THE STATE INDUSTRIAL PROPERTY OFFICE OF THE REPUBLIC OF NORTH MACEDONIA

Taljat Agush

PVPU Euro College, Republic of North Macedonia, t.agush@skopjemetropolitan.edu.mk

ORCID ID: 0009-0008-3816-4867

Abstract: The establishment of the European Union Intellectual Property Office (EUIPO) in 1994, as an agency dealing with the registration of trademarks and registered designs of individuals and companies from the European Union, represented a fundamental step towards the harmonisation of intellectual property rights across the EU. On the other hand, the World Intellectual Property Organization (WIPO), established for a specific purpose by the United Nations, which is composed of several associated agencies, takes care of the recognition and protection of creative rights at the global level. The paper will analyze the direct influence of the experiences of these two international institutions in shaping the legal regulations and the methodology of the work of the State Industrial Property Office of the Republic of North Macedonia.

Keywords: International intellectual property agencies, protection of creative rights

ИСКУСТВАТА НА EUIPO И НА WIPO ВО МЕТОДОЛОГИЈАТА НА РАБОТЕЊЕТО НА ДРЖАВНИОТ ЗАВОД ЗА ИНДУСТРИСКА СОПСТВЕНОСТ НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Таљат Агуш

ПВПУ Еуро Колеџ, Република Северна Македонија, t.agush@skopjemetropolitan.edu.mk

ORCID ID: 0009-0008-3816-4867

Резиме: Формирањето на Заводот за интелектуална сопственост на Европската Унија (European Union Intellectual Property Office - EUIPO) во 1994 година, како агенција која се занимава со регистрација на трговските марки и регистрирани дизајни на индивидуи и компании од Европската Унија, претставуваше фундаментален чекор кон хармонизацијата на правата на интелектуална сопственост ширум ЕУ. Од друга страна Светската организација за интелектуална сопственост (World Intellectual Property Organization – WIPO), основана за специфична намена од страна на Обединетите Нации, која е составена од неколку придружни агенции се грижи за признавање и заштита на креативните права на светско ниво. Трудот ќе го анализира директното влијание на искуствата на овие две меѓународни институции во обликување на законската регулатива и на методологијата на работата на Државниот завод за индустриска сопственост на Република Северна Македонија.

Клучни зборови: Меѓународни агенции за интелектуална сопственост, заштита на креативните права

1. ВОВЕД

EUIPO и WIPO влијаат врз законските прописи на Северна Македонија преку тоа што служат како модели за хармонизација и обезбедуваат методолошка рамка за Државниот завод за индустриска сопственост. Нивното влијание првенствено се гледа во усогласувањето на домашното законодавство со глобалните стандарди, усвојувањето на меѓународните системи за класификација и стратешкиот фокус на индустрискиот дизајн.

Иако дефинициите за тоа што може да се заштити се проширија, институциите што ги регулираат претрпеа длабоко ребрендирање. Од новата регулатива, „трговската марка на Заедницата“ официјално е „трговска марка на Европската Унија“ (трговска марка на ЕУ), а Канцеларијата за хармонизација на внатрешниот пазар (ОИМ) е прекрстена во „Канцеларија за интелектуална сопственост на Европската Унија“ (EUIPO).

Со усогласување на името на Заводот со неговата вистинска мисија, регулативата ја насочува административната област. За бизнисите, ова обезбедува поинтегрирана и препознатлива правна средина за нивните портфолија, зајакнувајќи ја улогата на EUIPO како централен центар на модернизирана регулатива за трговски марки.

Со усвојување на терминологија конзистентна со Лисабонскиот договор, рамката експлицитно го зајакнува „унитарниот карактер“ на трговската марка на ЕУ. За инвеститорите надвор од ЕУ и глобалните конгломерати, ова го отстранува историскиот товар на „заедница“ на држави во корист на единствен инструмент на ниво на Унијата. Ова поместување обезбедува апсолутна правна предност:

регулативата нуди единствена униформна заштита во сите земји-членки, служејќи како неопходна основа за подлабоките принципи што ја олеснуваат глобалната трговија.

2. КРАЈОТ НА ГРАФИЧКОТО ПРЕТСТАВУВАЊЕ

Најархаичниот чувар на правото за трговски марки конечно е укинат. Историски гледано, трговската марка морала да биде „графички претставена“ - во суштина, ако не можете да ја скицирате на хартија, не можете да ја поседувате.

Стратешките импликации од крајот на графичкото претставување значат дека трговската марка на ЕУ сега може да се состои од кој било знак - вклучувајќи звуци, движења, па дури и мириси - под услов да може да се претстави во Регистарот на начин што им овозможува на властите и јавноста да го одредат „јасниот и прецизен предмет“ на заштитата. Ова го префрла товарот од уметничко прикажување на технолошка прецизност.

„Треба да се дозволи знакот да биде претставен во која било соодветна форма со употреба на општо достапна технологија, а со тоа не мора да значи со графички средства, сè додека претставувањето е јасно, прецизно, самостојно, лесно достапно, разбирливо, трајно и објективно.“ (Рецитал 9)

Според изменетиот член 4, трговската марка на ЕУ може да се состои од какви било знаци, под услов тие да исполнуваат два кумулативни критериуми:

Различност: Способност да се разликуваат стоките или услугите на едно претпријатие од оние на другите.

Застапување: Способноста да се биде претставен во Регистарот на начин што им овозможува на властите и јавноста јасно и прецизно да го утврдат предметот на заштита.

Дозволените знаци вклучуваат:

Зборови, вклучувајќи лични имиња.

Дизајни, букви и бројки.

Бои и облик на стоките или нивното пакување.

Звуци

3. ВОВЕДУВАЊЕ НА СЕРТИФИКАЦИСКИТЕ ОЗНАКИ НА ЕУ

ЕУ го кодифицираше брендот преку „сертификацискиот знак на ЕУ“ (член 74а). Ова е посебна категорија што им овозможува на организациите да го сертифицираат „материјалот, начинот на производство, квалитетот или точноста“ на стоките и услугите.

Ова создава нов регулаторен златен стандард. Членот 74а(2) налага сопственикот на сертификациски знак всушност да не може да ги продава стоките или услугите што ги сертифицира. Оваа наметната непристрасност му овозможува на EUIPO да понуди модел за обезбедување квалитет што може да се спореди со скапите приватни тела за сертификација.

Европската Унија отсекогаш го заштитувала своето културно и регионално наследство, но Член 7 сега обезбедува зајакнат штит за овие идентификатори. Основите за одбивање на трговска марка се проширени за да се обезбеди апсолутна конзистентност со законодавството на Унијата во врска со:

Ознаки за потекло и географски ознаки (Рецитали 10 и 11).

Традиционални термини за вино и традиционални специјалитети, гарантирани.

Именувана сорта на растенија (член 7(1)(m)).

Со вклучување на правата за растителни сорти - витален, но често занемарен сектор на земјоделската интелектуална сопственост - стратегот може да ја види намерата на ЕУ: да спречи глобалното брендирање да ја еродира вредноста на локализираното, специјализирано производство. Ако брендот се преклопува со регионалното наследство, патот до регистрација станува значително посложен.

WIPO и интеграцијата со Мадридскиот протокол

Системот за трговски марки на ЕУ е клучен јазол во глобалната мрежа за интелектуална сопственост управувана од Светската организација за интелектуална сопственост (WIPO). Мадридскиот протокол им овозможува на подносителите на барања со седиште во ЕУ да го користат EUIPO како посредник „Канцеларија за потекло“ за да бараат меѓународна заштита.

При праќање на меѓународна пријава до WIPO, EUIPO мора да потврди дека нема специфични недостатоци. Заводот мора да ја провери:

Употребата на точната официјална форма.

Дека списокот на стоки и услуги е опфатен со основната апликација/регистрација на ЕУ.

Идентитетот на марката.

Присуство на тврдења за идентична боја или карактеристични карактеристики.

Дека сите текстуални индикации се совпаѓаат со основната ознака.

Потврда за подобност: Според член 2(1)(ii) од Мадридскиот протокол, Заводот мора да потврди дека подносителот на барањето всушност има право да поднесе барање преку EUIPO.

Влијанието на EUIPO и WIPO врз Државниот завод за индустриска сопственост

Искусствата на EUIPO и WIPO директно влијаат врз обликувањето на законските прописи и методологијата на работа на Северна Македонија. Државниот завод за индустриска сопственост е посебно задолжен да прави:

- а) Усогласување со глобалните трендови: Ажурирање и спроведување на законските прописи за да се обезбеди нивна конзистентност со современите глобални трендови во заштитата на индустриската сопственост.
- б) Застапување на меѓународни интереси: Застапување на Северна Македонија во меѓународни, европски и регионални организации, обезбедувајќи земјата да ги исполнува обврските што произлегуваат од ратификуваните меѓународни договори.
- в) Вклучување на меѓународни договори: Законот за индустриска сопственост на Северна Македонија е експлицитно изграден околу меѓународни договори кои често ги администрира WIPO, како што се Париската конвенција, Мадридскиот договор и протокол и Хашкиот договор.

Фокус кон индустрискиот дизајн

Клучна област на влијание истакната во изворите е заштитата на индустрискиот дизајн. Тоа се реализира преку следните протоколи:

- а) Правен и економски концепт: Под влијание на EUIPO и WIPO, Северна Македонија го толкува индустрискиот дизајн како правен концепт што бара регулатива и како економски концепт од витално значење за современото глобално работење.
- б) Усогласување со Хашкиот систем: Постапките за меѓународна регистрација на индустриски дизајни се спроведуваат во согласност со Хашкиот договор, што овозможува директно поднесување до Меѓународното биро на WIPO.
- в) Методолошко и процедурално усогласување: Северна Македонија ги користи глобалните стандарди утврдени од овие организации за ефикасно управување со правата од индустриска сопственост.
- г) Меѓународни класификации: Правната рамка налага употреба на системи за класификација администрирани од WIPO вклучувајќи ја Ничката класификација за трговски марки и Локарнската класификација за индустриски дизајни.
- д) Хармонизирани стандарди за испитување: Заводот има за цел да го промовира конвергенцијата на практиките и алатките во области како што се трговските марки и дизајните, отсликувајќи ја соработката што се јавува помеѓу EUIPO и канцелариите на земјите-членки на ЕУ.
- ѓ) Постапки за поднесување: Домашното законодавство предвидува различни видови на поднесување врз основа на меѓународни системи, вклучувајќи РСТ (ДСП) пријави за патенти и пријави според Мадридскиот протокол за трговски марки.

Прописите на Северна Македонија овозможуваат значајна соработка со меѓународни институции за подобрување на нејзините административни перформанси на ниво на:

Размена на информации: Државниот завод за индустриска сопственост е овластен да разменува информации со странски канцеларии и меѓународни организации, освен ако тоа не е забрането со закон.

Професионален развој: Канцеларијата се вклучува во заеднички активности како што се обука за испитувачи и програми за размена на персонал за одржување на висококвалитетно и конзистентно донесување одлуки.

4.3АКЛУЧОК

Може да се каже дека иако сè повеќе се хармонизираат правата од интелектуалната сопственост, сепак постојат извесни разлики во постапувањето на институциите во различните држави низ светот. Кога станува збор за трговските марки, во најновиот Закон за индустриската сопственост од 2009 година забележано е приближување и преземање на одредени одредби од законодавството на Европската Унија. Тоа претставува позитивно движење со оглед на тоа што стратешка цел на нашата земја е пристапување во ЕУ, а еден од чекорите е хармонизација на законодавството, без разлика на тоа што голем дел од овие прашања се решаваат со национални закони. Претставници на Државниот завод за индустриска сопственост на Република Македонија постојано вршат посети и учествуваат на обуки во Заводот за интелектуална сопственост на Европската Унија (EUIPO) во Аликанте и со тоа се зголемува квалитетот во постапувањето и работата на Заводот. Исто така, Заводот ја претставува Република Македонија и учествува во работата на телата и комитетите на Светската организација за интелектуална сопственост.

Реконструкцијата на системот за трговски марки на ЕУ е исклучително важен во модернизацијата на законодавството. Со поедноставување на процедурите и воспоставување на Центар за медијација (член 137а) за да им помогне на креаторите да ја избегнат „стапницата на судските постапки“, ЕУ изгради рамка која е „поефикасна, поефикасна и поконзистентна“ (Рецитал 7).

Ова е режим на интелектуална сопственост дизајниран за економија каде што вредноста сè повеќе се наоѓа во неконвенционалното и нематеријалното. Од крајот на графичкиот услов до агресивните нови транзитни овластувања, границата на заштитата на брендот се помести. Модернизацијата на режимот на

трговски марки на ЕУ успешно создаде мост помеѓу националните, рамките на ниво на Унијата и глобалните рамки за ИС. Преку „конвергенција на практики и алатки“ (член 123в), EUIPO овозможува унифициран фронт за заштита на ИС, поддржан од механизам што пренасочува до 15% од своите годишни приходи за финансирање на заеднички проекти со националните канцеларии.

Крајниот ефект е инфраструктура за интелектуална сопственост која е ефективна, ефикасна и конзистентна. Со интегрирање на EUIPO, WIPO и националните системи, регулативата обезбедува стабилна средина за иновации и моќна правен заштита против фалсификувањето. Овој хармонизиран систем гарантира дека без разлика дали претпријатието е мало, средно или е глобална корпорација, патот за заштита на неговите највредни нематеријални средства е јасен, предвидлив и технолошки отпорен.

Вклучувањето на географските ознаки и традиционалните вински термини (член 7(1)(kl)) ја покажува посветеноста на ЕУ кон регионалното наследство. Клучно е што Рецитал 11 појаснува дека носителите на географска ознака можат да се спротивстават на ознаката без оглед на тоа дали тие права биле земен предвид *по службена должност* од страна на испитувачот. Овој детаљ со големо влијание ги принудува националните закони - како што е македонскиот Закон за индустриска сопственост - да усвојат значително повисоки стандарди за заштита на регионалните производи за да се одржи усогласеноста со Унијата, со што се поттикнува предвидлива правна средина за регионална трговија.

РЕФЕРЕНЦИ

- European Union Intellectual Property Office. (2026). *Guidelines for examination of European Union trade marks, 2016–2017*. EUIPO Guidelines.
- Faraj, H., & Almajbari, M. (2024). *The legal protection of trademarks (A comparative study)*. University of Benghazi.
- Feng, Y. (2024). Analysis of the advantages of trademark registration offer compared with relying on unfair competition or passing-off to enforce rights over trademarks. *Advances in Economics, Management and Political Sciences*, 71(1), 23–28.
- Kanojiya, D. (2022). Trademark infringement and revocation/cancellation of trademark. *Law Article*.
- Krasnikov, A., & Jayachandran, S. (2022). Building brand assets: The role of trademark rights. *Journal of Marketing*, 59(5). American Marketing Association.
- Max Planck Institute for Intellectual Property and Competition Law Munich. (2011). *Study on the overall functioning of the European trade mark system*. MPI Final Report.
- Myronenko, N. (2025). Some issues of improving the legal protection of trademarks. *Theory and Practice of Intellectual Property*, 2(2), 21–30.
- Париска конвенција за заштита на индустриската сопственост од 20 март 1883 година, ревидирана во Брисел на 14 декември 1900 година, во Вашингтон на 2 јуни 1911 година, во Хаг на 6 ноември 1925 година, во Лондон на 2 јуни 1934 година, во Лисабон на 31 октомври 1958 година, во Стокхолм 14 јули 1967. (2011). *Службен весник на РМ*, бр. 5/74.
- Поленак-Акимовска, М., et al. (2003). *Право на индустриска сопственост: Избор на текстови*. Скопје: Правен факултет „Јустинијан Први“.
- Reboul, Y., Polenak-Akimovska, M., & Naumovski, G. (2010). *Introduction to trademarks and geographical indications*. Skopje.
- Regulation (EU) 2015/2424 of the European Parliament and of the Council of 16 December 2015 amending Council Regulation (EC) No 207/2009 on the Community trade mark and Commission Regulation (EC) No 2868/95 implementing Council Regulation (EC) No 40/94 on the Community trade mark, and repealing Commission Regulation (EC) No 2869/95 on the fees payable to the Office for Harmonization in the Internal Market (Trade Marks and Designs). (2015). *Official Journal of the European Union*.
- Tarigan, R. H., Saidin, S., & Saigan, P. R. (2026). Law enforcement regarding the grounds of bad faith in trademark cancellation lawsuits. *Journal of Progressive Law and Legal Studies*, 4(2), 181–191.
- Yang, C. C. (2023). Preventing indigenous elements from being registered as trademarks: A comparison of approaches across countries. *Journal of Social Research*, 2(8), 2826–2834.
- Закон за индустриска сопственост. (2020). *Службен весник на РСМ*, бр. 31.